

DÉLMAGYARORSZÁG

80. évfolyam 130. szám
1990. június 3., vasárnap

ALAPÍTVÁ: 1910-BEN

Havi előfizetési díj: 101+20 forint
Ára: 5,30 forint

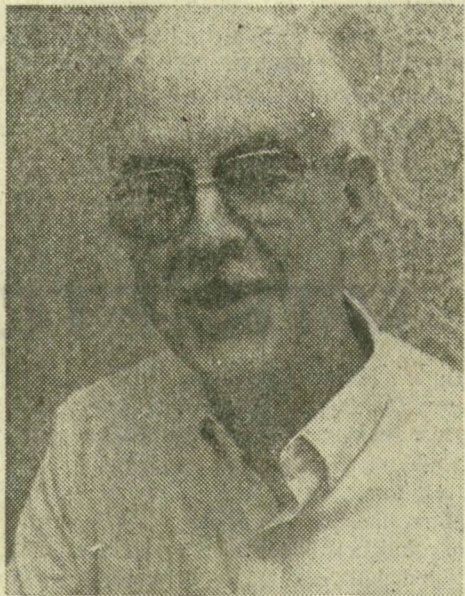
Tasmániától a Kertvárosig

„Nyolcan vagyunk testvérek, jómagam a legidősebb, hála Istennek még mindannyian élünk, de már csak öten Magyarországon. Én az öcsémmel 1948 novemberében hagytam el elsőként az országot. Miért?... 1945-ben Ausztriában estem orosz hadifogságba. Innen Romániába szállítottak bennünket egy hatalmas gyűjtőtáborba, ahol csak a csodával határos módon úsztam meg a szibériai deportálást. Persze becsaptak bennünket, hiszen azt mondták, miután kapunk egy igazolást, mehetünk haza. Csak hogy zárt marhavagonokban Szegeden keresztül végül Romániában kötöttünk ki, egy regáti átmenőtáborban. Az orosz széles vágányú vasút idáig volt kiépítve, itt adták át az oroszoknak a követelt hadifoglyokat. No, ebben a táborban egy vásárhelyi barátommal rendre betegnek jelentkeztünk, miután egy jóindulatú szlovák orvos munkaképtelenné nyilvánított bennünket s ezt a jelentést leadta az NKVD-nek is. Különben a táborban nem volt névsor, csak a létszámot ellenőrizték, ami olykor három óráig is eltartott, mert ha eltévesztették, kezdték előlről. Kétféle orvoság volt, az aszpirin, meg a halál. A halottakat hatalmas meszes gödrökbe dobálták, a kórház pedig a halál előszobája volt.

Ifjúsági mozgalmak

1945. július 3-án elengedtek néhány embert, köztük voltam. De most már valóban betegem, tifuszosan értem haza. Ha a táborban kapom meg, végem... Itthon, Vásárhelyen néhány hónapig ügyvédjelölt-ködtem, majd szeptembertől két öcsémmel rendszeresen járnunk kezdünk a Szent István plébánia jezsuita kultúrházába, a KALOT-ba. Irodalmi és kulturális délutánokat szerveztünk... Csak hogy — ha jól emlékszem — '46 májusában a KALOT-ot föloszlatták a többi vallási jellegű ifjúsági szervezettel együtt. Akkor engem áthívtak a Független Ifjúságba, ami a Kisgazdapárt helyi ifjúsági szervezete volt. Rövidesen megválasztották a központi csoport elnökévé, lévén a Független Ifjúságnak harminckét szervezete ekkor a városban. Aztán a Kisgazdapárt fölött vezetőségébe is beválasztottak. Fontos megjegyezni, hogy a városi párt nem fogadta el a fővárosi pártra ráerőltetett koalíciót, gyakorlatilag akkor mi ellenzékként funkcionáltunk, a városi tanácsból például visszahívtuk megbízottainkat s megszaktítottuk az együttműködést az úgynevezett baloldali pártokkal...

Endrey Antal ma Hódmezővásárhely csöndes kertvárosában él, lapját, a Nemzeti Újságot szerkeszti, történelmen, jogon és politikán elmélkedik. Hatalmas kerülő után Ausztrália távoli földjéről tért újra vissza szülővárosába. A kényszerű emigrációban az ausztráliai magyar közösségek szervezése mellett történelemmel is foglalkozott, írt például teljes magyar és Erdély történelmet angolul, Nimród kapcsán pedig a sumér — magyar „rokonság” lehetséges módozatait kutatta. (Ezen monológ lejegyzőjének természetesen nem volt célja, hogy új alapokra helyeztesse a magyar őskutatást. Szokása szerint az emberre volt kíváncsi.)



Németh László és az öngyilkosság?

Ebben az időben Németh Lászlót is jól ismertem, esténként sokat sétáltunk együtt, egy kislánynak udvaroltam, aki az ő tanítványa volt, s magam se értettem miért, nagyon megbízott bennem az író. Elmondta legszemélyesebb és legtitkosabb gondolatait is, azt például, hogy az öngyilkosság tervével viaskodik. Rettgett a letartóztatástól. *Illyés Gyula* „dugta” el itt Vásárhelyen a gimnáziumba, hogy ne legyen szem előtt, mert a *Mindenség forradalma* című tanulmánykötetében a magyarországi valóságra tett kritikus megjegyzéseket, amik persze nem voltak sem uszító, sem fajüldöző jellegűek, ám mégis úgy érezte, hogy ki van téve az üldöztetés veszélyének...

Irány Ausztrália!

Sok vezércikket írtam ezekben az időkben a kisgazdák helybéli lapjába is, a Független Újságba *Garabonciás* álnévvel. Persze kitudódott, hogy ki is ez a garabonciás, főképp akkor, amikor egy írásmért be is zúzták a lap egyik számát. '47 legelejétől a párt városi vezetése és tagsága egyre jobban aggodott az országos vezetés fokozatos balratolódása miatt. Idősebb politikusokkal megbeszéltem, hogy a Független Ifjúság országos választmányát itt hívjuk össze, Hódmezővásárhelyen, tiltakozandó a *Dobi és Ortutay* által fémjelzett kriptokommunista vezetés ellen. Indítottunk tehát egy egész országra szóló levelezést, ám a párt hivatalos lapja denúciált bennünket s engem személy szerint. Tudtuk, hogy egyre érdekőbbek a politikai rendőrnáciból például visszahívtuk megbízottainkat s megszaktítottuk az együttműködést az úgynevezett baloldali pártokkal...

lást. A légkör egyre feszültebb, vészterhebb lett.

1948 novemberében öcsémmel együtt elhagytuk Vásárhelyt az országot. Akkor még Ausztriában szovjet zóna is volt, azon is át kellett szökni, hogy eljuthassunk végre az angolba. Németül jól beszéltem, hiszen 1943-ban a külügyminisztérium ösztöndíjasaként két félét a berlini egyetemem töltöttem, azzal a céllal — többek között —, hogy jó propagandát csináljak Magyarországnak, hiszen az akkori vezetés tartott attól, hogy a náci vezetésben egy magyarellen kurzus kerekedik felül... Ausztriában a menekülttáborban működő Kivándorlási Hivatalban kaptam is egy tisztviselői állást, ám nagyon nem melegekedtem meg, mert utazni kellett tovább. Latin-Amerikához nem volt kedvem, az USA éppen nem fogadott, Kanadába fadöntőket hívtak, Ausztrália azonban mindenkit fölvetett, azzal a kitéttel, hogy két évig általuk meghatározott munkát kell végezni. Végül is Tasmániában kötöttem ki, ez egy sziget és tagállam, fővárosa Hobart. Az ottani minisztériumban kaptam jogi státust. Az országban akkor még nagyon kevés magyar élt, a háború előtt gyakorlatilag lehetetlen volt a földrésze Európából bevándorolni. Például Tasmánia közepén élt egy magyar szabó, az ő barátja, egy vásárhelyi pincér pedig északon, tőle kétezer kilométerre. Az ötvenes évektől persze fölerősödött a bevándorlás, 1956-ra tizenötezen voltunk már, s a forradalommal újabb tizenötezzel gyarapodott az ausztráliai magyarok lélekszáma. Egy három évvel ezelőtti felmérés szerint most hatvanezren lehetnek.

Magyar szervezet Tasmániában

1950. márciusában alapítottam Szent István Egyesület névvel. A szigeten ekkor vagy

háromszáz magyar élt. Évenként két ünnepséget rendeztünk, az egyiket március 15-én, a másikat Szent István napján. Később megválasztottak az Ausztráliai Magyar Szövetség elnökének is. 1962-ben konzultáns ügyvéd lettem s akkor végre elkezdhettem gondolkodni a magyar történelemről, írtam is egy kis könyvet: *Félbemaradt nép* címmel. Különösen izgatott a sumér kérdés. A hetvenes évek elején ezért beíratkoztam a Melbourne-i egyetem kutató intézetébe, hol bár irányítást nem kaptam, a könyvtár anyaga rendelkezésemre állt. Különösen Nimród személye érdekelt. Szerintem kizárt dolog, hogy őt minden racionálisabb ok nélkül tette volna meg a magyarság ösév egy keresztény pap. Hiszen Nimród fölöttébb ellenszenves figura a Bibliában. A nyugati bibliakutatás például megállapította, hogy azok a városok, amelyeket a Genézis Nimród nevéhez kapcsol, a zsidók leggyűlöltebb városai voltak. A Bibliában Nimród Kán leszármazottja, róla pedig jól tudjuk, hogy megsértette a részegen és meztelenül fekvő apja szemérmét. Csak hogy Kézai és a magyar krónikák szerint Nimród nem Kám, hanem Jáfet leszármazottja volt. A kérdés az, hogyan lehetséges, hogy a képzett, a Bibliát jól ismerő papjaink mégis ilyen negatív hóst választottak a magyarok egyik ősenek. Nekem az a véleményem, hogy a magyaroknak Nimród mondáját, mely különben tele van keleti motívumokkal, olyan területről hozták, ami közvetlen kapcsolatban volt a Közel-Kelettel. Úgy találtam, hogy a sumér nyelvben számtalan olyan szó akad ami a magyarban is megtalálható. Ez pedig nem lehet véletlen. Nem azt mondom, hogy a magyar nép s nyelve közvetlenül a sumérból származik, de állítom, hogy vannak bizonyítható nyomai egy hosszabban tartó közelségnek és egymás mellett élésnek.”

Darvasi László

Vasárnap is

Lapunk, a nyolcvanadik életévét ünneplő Délmagyarország máától minden nap, tehát vasárnaponként is megjelenik. Terjesztői területünk bővül: az újsághoz Szentesen, Csongrádon, Hódmezővásárhelyen, Makón is hozzá lehet jutni a hét megszentelt napján is nyitva tartó hírlapárusító pavilonokban. Kisteleken 7 és 14 óra között a hírlap-pavilonban, Mórahalmon pedig a Szegedi utca 12. szám alatti presszóban kapható a Délmagyarország. Jó híreink után e sorok írója elképzeli Önt, tisztelt olvasó. Kinyitja a vasárnapit, hanyatt dől, kortyol italából és átengedi magán az érzést: ez a pihenés napja. Ehhez az élményhez nyújtunk immár olvasnivalót.

Megbocsátok — de nem felejték!

Mi a véleménye egy lelkesnek erről a nyilatkozatról? — Kaptam egy kemény kérdést, melyre válaszolnom kell. Bizony én is hallottam sokszor és igaza volt a keserűen nyilatkozóknak. Van aki egy régi nótá felcsendülésekor emlékezik valakire, akinek odakinálta vagy tán adta is legnemesebb érzéseit, de az más hullámhosszon állva kinevette, lebecsülte, cserben hagyta. Ment volna utána, gyözködjön, megalázkodjék, még több sebet kapjon? Nem. Nem törődik vele, megbocsátja, de nem felejteti.

Más. Legjobb tudásával dolgozik, mindent belead, elismerésreszomjazik, talán ígérték is, de valami bakiját felnagyítva leértékeli, mást emelnek ki, akinek hitványaságát annyira ismeri. Bírna ez ellen valamit tenni? Hiába. A hatalommal, az aljassággal nem képes szembe szállni. Talán barátnak mutatta magát, aki megtagadta. Megbocsátja — mást nem tehet vele — de nem felejteti.

Ne folytassam a példákat. Kinek ne lenne kisebb-nagyobb hasonló keserűsége? Ki és hogyan lehetne boldog, mikor ezt a fájdó emléket hordozza egész életében? Idegyógyász, nyugtatók, alkohol, narkó vagy csak gyötörő álmatlanság, tépelődés végtelenül. Mi lenne a megoldás? A felejtve megbocsátás, ami talán csak az agyérlelmeszedettségnek sikerül, mert nem igaz, hogy „nem történt semmi”.

Mondjam erre, hogy hivatalból csak azt képviselhetem, amit a vallás, a Biblia, Isten, Jézus parancsol: bocsásson meg! — Dekérem, még ne hagyja abba az olvasást, erről a kérdésről gondolkodjunk együtt tovább, ahogy a teljes Írás beszél róla, nem csak egy kiragadott mondat, ami nem helyén alkalmazva sok lelket megölt.

Isten nem azzal kezdi az erkölcsant, hogy bocsássa meg, hanem először magáról, az ő megbocsátásáról és elfeledéséről beszél.

Az Öszövétségekben a teremtéstörténetben elmondja, hogy szeretetből az embernek milyen lehetőséget adott minden más teremtmény felett, de az ember más hullámhosszra állt, nem fogadta úgy, nem becsülte meg. Ebben áll minden ember egyetemleges bűnössége Isten előtt.

Nincs lelki fájdalmat kifejezőbb dal vagy írás a próféciában megírtaknál: „tegyeket igazságot köztöm és szőlőm közt! Mit kellett volna még tennem, amit meg nem tettem?”

Mennyire közel hajolt hozzánk Isten és jelzi ebben, hogy érti a mi hasonló keserűségünket?! O bosszút állhatna, elpusztíthatna, de a sérelem azzal nem gyógyul be. Hány bosszúálló maradt tovább sebezett lélekkel, felejtve nem tud egész életében. Isten lényegére, a szeretetre hallgatva azt határozta: megbocsátom, eltörölöm bűneiket, leveszem róluk és nem emlékezem.

Csak hogy a sértő, a megbántó is mindig feszélyezett a sértettel szemben. Néha csak zavartnak látszik, máskor újabb sérelmet okoz. Így beszél erről egybehangzóan a Biblia és a pszichológia, így követte el az Isten sértő ember a testet öltött Istenen, Jézus Krisztuson a legnagyobb hálátlanságot és gyalázatot, a keresztre feszítést, Jézus viszont önmagát bűnért való áldozatként adta és azt közli a keresztről: megbocsátattam bűneid. Ezzel szólított meg az evangélium szerint egy gutaütött bűnös férfit, aki erre felvette az ágát, amin odavitték. Attól gyógyult meg, hogy bűnei bocsánatát elfogadta Jézustól. Itt a megoldás emberi logikával nem követhető. Isten azt mondja: „én, én vagyok, aki eltörölöm bűneidet önmagadért és azokról meg nem emlékezem”.

Aki ezt elfogadja hittel, felszabadul lelkiismerete terhei alól és átérzi, hogy Isten gyermekévé fogadta, irgalmából új szívet, új lelket a jándékozott neki. Ezzel nyerjük vissza eljártott Isten-képünket, ezért a bocsánatért lehetünk boldogok és megbocsátók az ellenünk vétkezőknek. Sőt, a bocsánat elnyerése és a megbocsátás egymással szétválaszthatatlanul összefügg, de vele együtt jár nem parancsként, hanem mint isteni természetessége az elfelejtés is. Eltűnik a keserű emlék — jobban szeret az Isten!

Papp László,
református lelkész